

Рецензия

от

проф. дфн Весела Кирчева Генова

**Катедра по Романистика, Факултет по класически и нови филологии,
СУ „Свети Климент Охридски“**

**Член на научно жури в конкурса за заемане на академичната длъжност
„професор“**

**по професионално направление 2.1. Филология
(Съвременна френска литература),
обявен в ДВ, бр. 87 от 19.10.2021 г.**

1. Данни за конкурса

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.1. Филология (Съвременна френска литература) е обявен в ДВ, бр. 87 от 19.10.2021 г. за нуждите на катедрата по Романистика, ФКНФ, СУ „Св. Климент Охридски“. Документи за участие в конкурса е подал единствен кандидат – доц. д-р Рени Рачева Йотова, която е дългогодишен преподавател в катедрата. Със заповед на Ректора на СУ № РД-38-538 от 17.11.2021 г. съм определена за член на научното жури по горепосочения конкурс. С решение на научното жури от първото му заседание на 4.1.2022 г. съм избрана за председател на журито и ми е възложено да изготвя рецензия по конкурса.

2. Съответствие на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“

По отношение на изпълнението на минималните национални изисквания (МНИ) по чл. 26, ал. 2 и 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и по Приложение към член 1а, алинея 1 от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ППЗРАСРБ) установявам, че кандидатката изцяло отговаря на МНИ за научната област **2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология за заемане на академичната длъжност „професор“**.

По показатели от **Група А** (мин. 50 точки): през 2002 г. доц. Йотова получава ОНС „доктор“ след съвместна докторантура в СУ „Св. Климент Охридски“ и в университета Париж – Нантер във Франция (диплома № 0096721/7.2.2002 г., призната с Удостоверение № 820-ВАК от 16.10.2002 г.). Дисертационният ѝ труд на френски език „Геометричното пространство в Новия роман“ (*Jeux de construction : poétique de la*

géométrie dans le Nouveau Roman) е издаден като монография във френското издателство L'Harmattan през 2006 г. По показатели от **Група В** (мин. 100 точки): доц. д-р Рени Йотова е представила два публикувани монографични труда на френски език (*La Trilogie des jumeaux d'Agota Kristof* (*Трилогия за близнаците*), Infolio éditions, Genève, 2011 и *Trois pièces d'Agota Kristof* (*Три пиеси на Агота кристоф*), Infolio éditions, Genève, 2016, в съавторство със Сара Де Балзи). По показатели от **Група Г** (мин. 200 точки): кандидатката е представила редица публикувани в реферирани и рецензирани издания или в редактирани колективни томове студии, глави от колективни монографии, статии и съставителство на речници, общо 1195 точки. По показатели от **Група Д** (мин. 100 точки) са представени цитирания в реферирани и рецензирани издания, общо 370 точки. По показатели от **Група Е** (мин. 100 точки): доц. Йотова е посочила брой на успешно защитили докторанти, участия в национални и международни научни или образователни проекти и публикуван учебник, общо 115 точки.

3. Липса на данни за плагиатство

Дисертационният труд, монографиите и публикациите на доц. д-р Рени Йотова са оригинални авторски разработки, основани изцяло върху собствената ѝ научноизследователска дейност. Убедено заявявам, че при оценяването на кандидатката в съответствие с изискванията на член 4, алинея 1 от ЗРАСРБ **не съм установила плагиатство** по член 4, алинея 11 от ЗРАСРБ. Също така до научното жури и лично до мен като негов председател и член **не са постъпвали никакви подобни сигнали.**

4. Академична биография на кандидата в съответствие с член 29б, ал. 3 от ЗРАСРБ и член 122 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ (ПУРПНЗАДСУ)

Доц. д-р Рени Йотова има богата професионална и творческа биография. Родена е на 20 юни 1968 г. в София. Завършва френска филология в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1991 г. (ОКС магистър). От 1993 г. работи в СУ, ФКНФ, катедра по Романистика, като асистент (1993-2002), главен асистент (2002-2008) и доцент (от 2008 г. и към настоящия момент). През 2008 г. кандидатката печели конкурс за доцент в СУ с хабилитационен труд монография на френски език на тема „Да пишеш за насилственото обладаване“ (*Ecrire le viol*, Paris, Non lieu, 2007) (Свидетелство на ВАК № 25288 от 30.12.2008 г.). Стажът ѝ по специалността понастоящем обхваща 28

години. През целия този период богатата ѝ **преподавателска дейност** съответства отблизо на темата на конкурса. Тя е разработила и водила лекционен курс по съвременна френска литература за студенти от втора специалност френска филология, множество литературни семинари за студентите по френска филология, лекционни курсове по френска литература – Просвещение и Романтизъм и др. В бакалавърската степен доц. Йотова преподава основни дисциплини като „Френска литература – Просвещение и Романтизъм“ (Френска филология) и „Литература-свят“ (Африканистика). Кандидатката води редица специализирани лекционни курсове по съвременна френска и френскоезична литература в различни магистърски програми, сред които „Франкофония, многоезичие и межкултурна медиация“, „Литература, кино и визуална култура“ и др., във ФКНФ и във ФСлФ. За тях тя е разработила и води оригинални лекционни курсове, измежду които „Съвременни франкофонски литератури“, „Литература-свят“, „Новият роман – кинематографични аспекти и филмови адаптации“, „Рецепция на франкофонските мигрантски литератури в Централна и Източна Европа“, „Новият роман и Новата вълна“.

Рени Йотова е талантлив и отдаден преподавател, който увлича студентите със своята отзивчивост, богата ерудиция и съвременен начин на преподаване и умее да ги предразполага и насърчава за изследователска работа. Тя е научен ръководител на двама успешно защитили докторанти (през 2016 г.), както и на трета докторантка, чиято защита предстои. Ръководи успешно множество дипломни работи на теми от областта на съвременната френска и френскоезична литература. Автор е на редица учебници и учебни помагала, сред които специално трябва да се посочи учебникът на френски език „Egalité entre les Femmes et les Hommes: la lutte contre les stéréotypes de genre Fiches pédagogiques: niveau B2“ (2018), който понастоящем се използва в средните училища в държави от Централна и Източна Европа.

Доц. д-р Рени Йотова участва в различни **научноизследователски** проекти, сред които ще отбележа специално международния франкофонски проект в подкрепа на обучението, научните изследвания, успешното интегриране и сътрудничеството за студенти от субсахарска Африка, който тя ръководи през 2017 г. През годините е била вдъхновител и ръководител на магистърската програма „Франкофонски изследвания“ към катедрата по Романистика, в рамките на която е разработила и водила и редица оригинални лекционни курсове по различни проблеми на франкофонските литератури. Доц. Йотова е изнасяла публични лекции в университетите в Женева, Лозана, Будапеща, Париж-8 и е била гост-преподавател в летните курсове на Женевския университет, където е чела цикъл от лекции по френска литература (2008 г.). Тя е активен участник в национални и международни конференции, на които представя пленарни и секционни доклади, а също така е член на организационни комитети или основен организатор на редица международни конференции и форуми с голям отзвук (като Петата международна конференция на канадистите от Централна Европа през 2009 г. или Международната конференция „Да пишеш на френски език“ през 2019 г.). Има богата редакторска, съставителска и лексикографска дейност, като специално трябва да се изтъкнат участието ѝ в редколегията на френското научно списание „Изследвания върху дидактиката на френския език“ и дългогодишната ѝ работа като

редактор на изданието *Fréquences francophones* (Франкофонски честоти), специализирано списание на Асоциацията на преподавателите по и на френски език в България и форум за дидактическо усъвършенстване на учители и преподаватели. Рени Йотова е и утвърден преводач на художествена литература и хуманитаристика от френски език.

Многобройни са участията на доц. д-р Рени Йотова в разнообразни **художествено-творчески** събития, посветени на различни литературни и културни теми. Сред тях са участия в телевизионни и радио емисии в България и в чужбина, както и водене на кръгли маси, дебати и литературни вечери, посветени на различни писатели. Особено стойностна е нейната дейност за организирането и дългосрочното водене на постоянното ежемесечно Литературно кафене „София на Сена“ във Френския институт в София (2009-2011). Това Литературно кафене намери широк отзвук сред българските читатели и литератори и се превърна в едно от водещите културни събития на времето си.

Въз основа на **богатата и разностранна преподавателска, научноизследователска и художествено-творческа дейност на доц. д-р Рени Йотова** с пълна убеденост заявявам, че тази дейност **напълно покрива критериите за заемане на академичната длъжност „професор“** и следва да получи висока оценка по показателите, посочени в член 29б, алинея 3 от ЗРАСРБ, съответно в член 61 от ППЗРАСРБ.

5. Научни трудове, с които кандидатката участва в конкурса, и оригинални научни приноси

Доц. д-р Рени Йотова участва в конкурса за професор с две монографии и 29 статии в научни списания и сборници, посветени на различни проблеми на съвременната френска и френскоезична литература. Изследванията върху френскоезичната (а не специфично френската) литература у нас са крайно оскъдни и трудовете на доц. Йотова запълват една съществена празнина в българския литературоведски пейзаж.

Най-значимите научни приноси на кандидатката произтичат от задълбоченото изследване на творчеството на една от ярките представителки на **съвременната френскоезична „литература на изгнанието“** – швейцарската писателка от унгарски произход Агота Кристоф, в двете представени за участие в конкурса монографии на френски език: *La Trilogie des jumeaux d'Agota Kristof*, Infolio éditions, Genève, 2011 и *Trois pièces d'Agota Kristof*, Infolio éditions, Genève, 2016 (в съавторство със Сара Де Балзи). Авторката изгражда задълбочени анализи на това творчество, като предлага негов оригинален прочит, конструиран около няколко тематични и семантични полета: изгнание, език на изгнаника, множествена идентичност, насилие и жестокост,... и достига до редица приносни резултати. Тя показва как изобразяването на чудовищното в неговите различни измерения в трилогията на Агота Кристоф отправя към

чудовищните измерения на Холокоста, войната и тоталитаризма. По този начин романите и пиесите на Кристоф функционират като своеобразни „места на памет“ за най-травматичните, жестоки и насилствени моменти в историята на ХХ век, а творческият акт на писането се явява едновременно мъчителен и животворен за откъснатите от корените си писатели. Връзките между прозата и театъра на Агота Кристоф са ясно открити във втората монография („Три пиеси на Агота Кристоф“), в която отново се проследяват тематичните нишки към тоталитаризма, несигурната идентичност, изгнанието, насилието, но и съкровеността на чувствата, вече третиран с драматургични средства. Белетристичното и драматургичното творчество на швейцарската писателка се проникват и обогатяват взаимно, като така подсилват внушенията си. Изследването на персонажите, пространството и времето, на фабулационните равнища и на речта в пиесите структурират анализа и обуславят оригиналните изводи от него.

Своите изводи Рени Йотова новаторски и приносно обвързва с характеристиките на **писането в изгнание**, като разширява перспективата от анализирането на творчеството на един представителен за него автор към обзорна картина на френскоезичната литература на изгнанието в Европа. В нея тя проучва и извежда същностни особености на тази литература през призмата на изгнаническият опит и травми – като множествена идентичност и умножаване на пишещите инстанции, връзки и взаимодействия между майчиния език и възприетия за литературно изразяване френски език, както и литературното творчество като болезнено трудна, но единствена възможност за оцеляване. Отвъд този обширен изследователски хоризонт авторката засяга и още по-глобални въпроси като културната принадлежност на литературата на изгнаниците и дори мястото и възможностите на литературата днес.

Така в своите монографични трудове доц. д-р Рени Йотова не просто реализира **задълбочено и качествено литературоведско изследване на едно индивидуално творчество** – което само по себе си е сериозен принос, тъй като швейцарската писателка е слабо изследвана към момента на публикуването на монографиите – но **надхвърля убедително неговите граници и разгръща широка перспектива към европейския феномен на новата и най-нова френскоезична литература на изгнанието**, създавана през ХХ и ХХІ век от бегълци от бившата Източна Европа, но и от други континенти. Като извежда нейни съществени особености, тя прави оригинални приноси към нейното изучаване и **надхвърля и тази разширена перспектива, като поставя въпросите за смисъла и функциите на световната литература именно в нашето съвремие**.

Тематиката за изгнаническият опит, сублимиран през призмата на литературното творчество и посредством едновременно травматичното и обогатяващо многоезичие на писателя изгнаник, се разработва от доц. д-р Рени Йотова и в поредица от статии на български и на френски език, в които тя предлага **оригинални анализи на творчеството на писатели изгнаници** като Цветан Тодоров, Андрей Макин, Беса Мюфтиу, Милан Кундера и др. Няколко теми отекват в различни ракурси в тези изследвания: майчиният език и приетият език, изгнанието и неговият отпечатък върху

езика, кризата на идентичността на изгнаника, насилието, творчеството. Изследователската ѝ перспектива е разширена до целия глобализиран свят, чиито специфични измерения се осмислят през призмата на литературата. Освен изследването на особеностите на творчеството на писателите изгнаници, Йотова задълбочава анализите си върху многоезичието и културното и езиково многообразие, множествената идентичност, насилието и страданието, които се изживяват и овладяват чрез литературното творчество. Така създаваната френскоезична литература, обосновано представена като глобална, „на пет континента“, има съществен принос за подкрепа и опазване на всеобщите хуманистични ценности.

Втора важна насока в научноизследователските интереси на доц. Рени Йотова отново е обвързана с полето на френскоезичната литература и в по-широк план, на френскоезичната хуманитаристика, но вече с по-различен фокус: изследователката предприема **научни търсения и публикации с изричен прицел към българската аудитория и с оглед на по-доброто познаване и популяризиране на френскоезичната литература и хуманитаристика у нас.** Поредица от статии, други публикации, редица тематични броеве на „Литературен вестник“, организирането на Седмото издание на Софийския международен литературен фестивал, посветено на френскоезичната литература допринасят за представянето и популяризирането в България на поредица от известни френскоезични писатели от Европа, Африка, Азия и Америка, голяма част от които досега са били непознати у нас.

След като работи върху френския нов роман в дисертационния си труд, Рени Йотова насочва изследователските си търсения към други **съвременни френски писатели**, сред които Албер Камю, Маргьорит Дюрас, Патрик Модино, Жан-Мари Гюстав Льо Клезио. На тях тя посвещава обхватни критически обзорни статии и различни културни и литературни събития. Друга група от научни статии изследват различни **проблеми на рецепцията в България на известни френскоезични автори.** В тях Рени Йотова проучва, изяснява и изтъква мястото и въздействието на творчеството на писатели като Гийом Аполинер, Блез Сандрар или Ролан Барт в българската литература и култура. Трета група публикации анализират и представят **важни аспекти и автори от швейцарската литература и критика на френски език.** Всички тези научни публикации и организирани събития имат **съществен принос към все още проходащите у нас изследвания в полето на френскоезичната литература.**

Важно е да се изтъкне и приносът на **публикациите, посветени на различни педагогически аспекти.** Тук се откроява статията върху мястото и основателността на преподаването на литературата в учебните програми в гимназиите с разширено изучаване на френски език у нас („La place de la littérature dans les programmes d'enseignement du Français première langue étrangère dans les Lycées bilingues en Bulgarie“, *Enseigner les littératures dans le souci de la langue*, 2010, pages:277-281). Въз основа на своите преподавателски и изследователски умения и опит доц. Йотова анализира образователния пейзаж у нас и убедително обосновава нуждата от обучение по френскоезична литература в гимназиалния етап в средното училище. Така тя отново

се връща към глобалната тема за хуманистичното търсене на мястото и смисъла на литературата в днешния свят, като я вписва и в дидактическа перспектива.

Научните приноси на доц. Йотова се оценяват високо от международната научна общност. Нейните монографии предизвикват голям интерес в научните среди, цитирани са многократно от докторанти и изследователи в България, Румъния, Унгария, Италия, Швейцария, Германия, Франция и Съединените Щати и са с отдавна изчерпан тираж. Статиите ѝ също се радват на голям интерес и са обилно цитирани. Научно-критическите публикации и художествено-творческите събития, осъществявани от нея, събират широка аудитория и популяризират убедително и успешно съвременната френскоезична литература „на пет континента“ у нас.

От изложеното по-горе ясно е видно, че **научните изследвания на доц. д-р Рени Йотова не само играят важна роля в развитието на българските литературоведски изследвания върху новата френска и френскоезична литература, но са новаторски и приноси и в полето на международните изследвания и преподаването на съвременна френска и френскоезична литература.** Несъмнената стойност и оригиналност на научните ѝ приноси и разностранната ѝ дейност за разпространение и популяризиране на съвременната френска и френскоезична литература у нас я правят достоен кандидат за заемане на академичната длъжност „професор“.

6. Заключение

Въз основа на представените по конкурса документи и публикации с пълна убеденост поддържам, че доц. д-р Рени Рачева Йотова е напълно изграден и утвърден учен със собствен творчески почерк, работещ в областта на съвременната литература на френски език, в която има редица същностни научни приноси. Със своя богат педагогически опит и отличната си работа със студенти и докторанти, с богатия спектър на научните си изследвания с международно признание доц. д-р Рени Йотова **напълно отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“**, формулирани в ЗРАСРБ, в ППЗРАСРБ и в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

На базата на направения анализ на преподавателската и научноизследователската дейност на доц. Йотова давам своята положителна оценка и с пълна убеденост предлагам на почитаемото научно жури да избере доц. д-р Рени Рачева Йотова на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.1. Филология (Съвременна френска литература).

София, 25.2.2022 г.

Рецензент:

Проф. дфн Весела Кирчева Генова